

Raşit Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi

Fatih Rukancı *

I. Abdülhamit ve III. Selim döneminin tanınmış devlet adamlarından Reisü'l-Küttab Mehmet Raşit Efendi, Kayseri'nin Gesi Nahiyesi'ne bağlı Isbıdın Köyü'nde H-1167 / M-1753 yılında doğmuştur. Raşit Efendi, zeki, kültürlü, vakur, iyiliksever, doğruluk ve dürüstlikle tanınmış, zamanın devlet adamları arasında özel bir mevki ve itibara sahip, hızlı yazı yazmakta usta bir katipdi. Ölümünden sonra bile, Padişah III. Selim tarafından daima hürmetle anıldığı bilinmektedir.

Rivayete göre, kütüphanenin yaptırılmasına şu hadise sebep olmuştur: "Kütüphanenin ilk hafız-ı kütüplerinden Bahçeci-zade Mehmet Efendi, İstanbul'a gittiğinde hemşehrîsi reisü'l-küttap Mehmet Raşit Efendi'yi ziyaret eder. Raşit Efendi Kayseri'de bir mescid veya bir cami yaptırmak istediği ve bunun hangi semte daha uygun olacağı hakkında Bahçeci-zade ile fikir alışverişinde bulunur. Hoca Efendi de fikrini şu sözlerle ifade eder:

“... Kayseri'de cami ve mescid çoktur, Allah-u Teala yapanların sevabını bol, tamir edenlerini ve namaz kılanlarını çok eylesin, bu bakımdan bu gün başka bir cami ve mescid yaptırmaya ihtiyaç yoktur. Fakat bu şehir ilim ve irfan diyarı, alimler yatağı olduğu halde; bunların çoğu, belki tamamı, çeşitli konularda aradıkları kitapların büyük bir kısmını bulamadıkları gibi, müspet fenlere ait belgeleri araştırıp ihtiyaçlarını giderecek bir

kütüphaneleri yoktur. Bu sebeple sizin şanınıza layık ve münasip olarak, yapılacak en doğru iş; ilim sahiplerinin aradıklarını bulabilecekleri bir kütüphane yaptırmanızdır...” demiş ve Yüce Allah'ın katında bu kütüphaneden meydana gelecek sevabın bir cami veya

* Arş. Gör. Dr. Fatih Rukancı A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim elemanıdır. E-posta: frukanci@gmail.com

mescid sevabından daha az olmayacağını tefekkür ederek Raşit Efendi'yi iknaya çalışmıştır. Raşit Efendi de, bu fikri kabul ederek işe başlamış, adını daima yaşatacak ve eserini ebedi kılacak olan bu kütüphaneyi yaptırmıştır. Raşit Efendi, amcası Koca Ağa'nın nezaretinde yaptırdığı kütüphane binasını H-1211 / M-1796 yılında tamamlatmıştır. Binanın tamamlanmasından sonra, amcasına gönderdiği teşekkür mektubu, tarihi değeri bakımından çerçevelenilerek kütüphanede muhafaza edilmektedir.

Raşit Efendi, kütüphanesine 925 cilt el yazması ve 18 cilt İbrahim Müteferrika basması olmak üzere 943 cilt kıymetli kitap vakfetmiştir. Bu kitapların hepsi de ciltli olup özel kılıflar (zarflar) içerisine konulmuştur. Kitapların muhtelif yerleri vâkıfın mührü ile mühürlenmiştir. Mühürde şu ibare yazılıdır:

"Bu kitabı Allah Rızası için, kütüphaneden çıkartılmamak şartıyla Cafer Fevzioğlu Mehmed Raşit vakfetti. Kendisini, anne ve babasını Allah bağışlasın. Sene H-1211".

Raşit Efendi'nin ilk gönderdiği kitaplar kadar, ikinci parti olarak çok miktarda kitap bağışladığı bunlara da, mührünü bastığı, fakat ansızın ölümü sebebiyle bu kitapların İstanbul'da Laleli Kütüphanesi'ne koyulduğu söylenmektedir. Raşit Efendi, Kütüphanesi'nin giderlerini karşılamak üzere, İstanbul'da birçok gayrimenkul vakfetmiştir ki, bunlar hakkındaki bilgiler vakıfnamesinde yazılıdır.

Kütüphanenin kütüphaneci kadrosunda Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik

Bölümü mezunu Sultan Çimen görev yaparken diğer görevlilerin tümü lise ve dengi okul mezunudur. Koruma-güvenlik 24 saat kesintisiz nöbet tutmaktadır. Hizmetli ise Raşit Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi'nin temizlik, ilaçlama ve bakımından sorumludur. Bina mimarisi itibariyle, yazın serin kışın sıcak olacak şekilde inşa edilmiştir. Fakat yapılan onarımlarda orijinalliğini yitirmiş, havalandırmalar bozulmuştur. Bu nedenle bina yaz - kış soğuktur. Kütüphane, Kayseri'nin merkezindedir ve çarşıların arasında sıkışıp kalmıştır. Bu durum kütüphanenin kullanımını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilemektedir. Merkezi olması kütüphaneye ulaşımı kolaylaştırırken gürültülü bir çevre kütüphane ortamı açısından rahatsız edici bir unsurdur. Bina kütüphane için günümüz

şartlarında yetersiz kalmaktadır. Raflar buzlu camlı dolap şeklindedir. Bu dolaplar güvenli olmadığı için çelik dolaplar yapılması düşünülmektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi her ne kadar bağımsız bir binaya sahip olsa da 75.Yıl İl Halk Kütüphanesi'nin şube kütüphanesidir. Bütçesi tamamen 75.Yıl İl Halk Kütüphanesi'ne bağlıdır.

2002 yılından itibaren ihtisas kütüphanesi olarak hizmet veren kütüphanede 834 adet günümüz Türkçesi ile yazılmış eser 75.Yıl İl Halk Kütüphanesi'ne devredilmiştir. Kütüphanede 2004 adet yazma eser, 6076 basma ve matbu eser bulunmaktadır. Bunların yanı sıra 146 adet danışma kaynağı vardır.

Çeşitli konularda el yazması eser bulunmasına karşın din konulu eserler büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır Bakımlı, korunaklı eserlerin yanı sıra yıpranmış, restorasyona ihtiyacı olan eserler de vardır. Dermenin sınıflaması demirbaş numarasına göre yapılmıştır. Son gelen eser rafta en sona konulmaktadır. Dermeye erişim, doğrudan kütüphaneciden istekle gerçekleşmekte, yazma eserler kütüphanecinin gözetiminde gerekli talimatlar verilerek incelenebilmektedir. Bu talimatlar arasında, esere nemli elle dokunulmaması, sayfaların yavaş çevrilmesi, kitaba hassas davranılması, açılmayan sayfaların zorlanmaması, gibi yazma eser incelenirken dikkat edilmesi gereken davranışlar sayılabilir.

Raşit Efendi Kütüphanesi bir yazma eser kütüphanesi olduğu için ödünç verme söz konusu olmamaktadır ve kullanıcı üye kaydı yoktur. Kütüphane kullanıcısı genellikle ilahiyat, tarih, edebiyat alanlarında lisans ve lisanüstü öğrenimini sürdüren araştırmacılarıdır. Kütüphane bilgilerinin internet ortamına aktarılması konusundaki çalışmalar halen devam etmekte fakat bu çalışmalar çok yavaş ilerlemektedir. Kütüphane şifreli alarm sistemiyle korunmaktadır.